

Vår felles norske referanseramme

Taler

Harald 5

Dato

31 desember 1992

Sted

NRK

Omstendigheter

Nyttårstale

1 Kjære alle sammen,

Sammen med millioner av mennesker over store deler av verden har vi nettopp feiret jul. Denne høytiden fremstår mer enn noen annen som en tradisjonsbærer i vår kristne kultur. Gaver, julemat, pepperkaker og nisser kan nok skyve til side noe av julens egentlige innhold, men vi - og særlig våre barn - trenger en ytre form å holde budskapet samlet i. Vi føler at vår jul er norsk. En slik ramme er viktig for en nasjon.

10 Jeg har forstått at enkelte mener det ikke lenger er så mye igjen av vår felles norske referanseramme. I så fall er dette bekymringsfullt. Vi trenger en solid plattform å stå på når vi skal bearbeide den flom av inntrykk og informasjon som det moderne samfunn gir oss.

15 Barn og ungdom er i særdeleshet utsatt for påvirkninger fra mange hold. Den verdibevissthet og de holdninger som skapes i familien, barnehagen og skolen, skal være veivisere i et stadig mer uoversiktlig landskap. Dette er en alvorlig utfordring til vårt skolevesen, til kirken, kulturlivet og våre medier.

20 Det er ikke bare vår felles kulturbakgrunn jeg sikter til. Vi er i dag i større grad enn før avhengige av å vise at vi som nasjon står for noe dersom vi skal hevde oss tilstrekkelig i et voksende verdenssamfunn.

25 Dersom jeg skulle nevne et eksempel på en yrkesgruppe som i det siste har markert seg med moderne løsninger basert på norsk tradisjon i videste forstand, kunne jeg nevne våre arkitekter. Jeg er ikke minst glad for at vi er blitt mer bevisste i utformingen av våre bygningsmiljøer og deres tilpasning til

omgivelsene.

30

Det positive renomme som norsk arkitektur får utenlands er blitt ytterligere forsterket ved oppmerksomheten rundt de imponerende OL-byggene i Mjøsregionen. Disse bidrar til at OL-investeringene skaper varige verdier for området rundt Lillehammer og for landet som helhet. Sikkert vil man også i
35 økende grad interessere seg for etterbruken av denne store nasjonale satsingen.

Jeg er glad for at miljøfokuseringen på Lillehammer-OL legges merke til, og at vi internasjonalt høster respekt for planlegging, organisering og ledelse av lekene.

40 Det er ikke bare de olympiske leker som bringer internasjonal oppmerksomhet til Norge. Erfaringene fra den felles-nordiske markeringen i London i høst og fra verdensutstillingen i Sevilla er positive. Neste år settes Norge på verdenskartet som kulturnasjon med en storstilt markering av 150-årsdagen for Griegs fødsel. Sykkel-VM i Hamar og Oslo vil også gi gode muligheter for å vise hva vi duger
45 til.

I denne sammenheng er jeg glad for igjen å kunne berømme vårt lands fremragende idrettsutøvere for innsatsen under årets store internasjonale konkurranser, såvel OL som Paralympics, i Albertville og Barcelona.

50

Innsatsen til våre funksjonshemmede idrettsstjerner står for meg som noe spesielt. Den oppriktige gleden blant disse utøverne blir ofte med rette trukket frem. Jeg synes likevel det er grunn til å legge størst vekt på den mentale betydning handicap-idretten har hatt for mennesker som ikke har de samme
55 forutsetninger som andre for å hevde seg. Den indre styrken som våre funksjonshemmede idrettsutøvere til stadighet demonstrerer, gjør dem til ambassadører for andre som har krav på å få forholdene lagt bedre til rette for seg.

60 Psykisk helse og idrettsaktivitet hører sammen også for funksjonsfriske. Ikke alle driver aktiv konkurranseidrett, men svært mange utnytter vår natur til avkopling og mental oppbygging.

Neste år markerer vi Friluftslivets år. Et stort antall arrangementer er planlagt
65 for å sette fokus på gleden ved å ferdes i fri og ren natur. Organisasjonene som har gått sammen om arrangementet, er oppmerksomme på hvor viktig det er at

vår natur brukes fornuftig, også som fritidsbeskjeftigelse.

- 70 Noen vil legge vekt på at vår fremtid vil bringe finanskriser, gjeldsbyrde, arbeidsledighet og sosiale problemer. Likevel er det andre sider som er like viktige å trekke frem dersom vi skal danne oss et mer fullstendig bilde av virkeligheten.
- 75 Vårt næringsliv forbereder seg på å takle nye utfordringer i det europeiske økonomiske samarbeidet. Jeg registrerer til stadighet nye og uventede utspill i vårt felles krafttak for å redusere arbeidsledigheten. Ikke alle utspillene får like stor oppmerksomhet, men kreativitet og handlingsvilje er forutsetninger i det løft som må til for å løse vårt viktigste samfunnsproblem.

80

Vi vet alle at bildet av norsk næringsliv ikke er helt svart. Flere sektorer har fortsatt en sterk internasjonal posisjon, andre har sågar merket et oppsving. Dette så vi tydelig på vår nordlige reise i år. Vårt møte med fiskerinæringen i denne landsdelen gjorde meg full av optimisme for utviklingen også i andre næringer.

85

Jeg vil benytte anledningen til å si takk for sist til liten og stor i de 48 kommunene vi hadde gleden av å besøke. Dronningen og jeg har aldri tidligere hatt anledning til å se denne landsdelen under en så konsentrert og sammenhengende reise. I løpet av tre uker, fra bygdene i Trøndelag til Finnmarksvidda og øysamfunn ytterst på kysten, ble vi møtt med en varme og nærhet som var helt enestående. Livsmot, blandet med utadvendt menneskelighet og selvironi er en god oppskrift for møtet med en hard virkelighet, og vi følte alle hvorledes sinnsstemningen smittet over på oss.

95

- Bestrebelser for økt samarbeid i Barentsregionen har vært en viktig sak for Norge i året som gikk. Det er forståelig at enkelte føler mangelen på stabilitet i dagens Russland som en usikkerhetsfaktor. Mitt håp er at den åpenhet og tillit som har kommet til uttrykk i samtalene mellom våre land, vil gjøre regionen til et dynamisk bindeledd mellom Vest-Europa og Russland og på denne måten bidra til styrket sikkerhet i området.

100

- Ved slutten av dette året føles det tungt å skulle kommentere den internasjonale utviklingen i andre deler av vår verden. De fleste av oss kjenner hvordan konflikten kommer oss nærmere, både geografisk og mentalt. Likevel føler jeg

105

at det ligger håp i konturene av et sterkere internasjonalt fredsskapende og fredsbevarende initiativ. Vårt land har hatt en usvikelig tro på De Forente Nasjoners betydning og bidratt sterkt for å opprettholde organisasjonen, også i
110 perioder når andre land har veket unna. I dag er vi inne i en tid da verdenssituasjonen under FN's overvåkning setter vårt land og ikke minst våre militære styrker på nye prøver. Jeg er glad for den politiske samstemmighet som preger landets vilje til å ta på seg nye utfordringer i så måte.

115 For den enkelte av oss må dette bety at vi anstrenger oss ytterligere for å ivareta den sterke stilling som FN har i vår befolkning. Vi må gå sammen om et år i medmenneskelighet, og la oss ikke minst bruke våre gode forutsetninger i dette fredelige hjørnet av verden i solidaritet med mennesker som er blitt tvunget på flukt fra sine hjemland og har slått seg ned blant oss.

120 Jeg begynte med å antyde at vi i dette mangfoldets spennende tidsalder på mange måter har mistet noe av vår felles referanseramme. Dette henger sammen med at vårt samfunn mer enn før preges av at massemediene styrer vår oppmerksomhet. Våre inntrykk blir dagsaktuelle fragmenter, og vi står i fare for
125 å miste en dypere forståelse av vår samtid.

Tradisjonelt har boken gitt oss en slik forståelse, og det er på denne bakgrunn jeg ønsker Bokåret 1993 velkommen.

130 Av flere grunner er Henrik Wergeland aktuell i denne forbindelse:

Bøker er venner. De belærer, trøster og underholder

De bringer til gråt og til latter

135 de styrker til dåd og vugger i slummer,
skrev han i bladet «For Arbeiderklassen» for 150 år siden.

140 I dag når gamle og farlige og for lengst forkastede politiske teorier pusses støv av i alle kanter av Europa, trenger vi nettopp å «styrkes til dåd». Som dere vet er Wergeland en påminnelse om at vi har en dyptfølt humanistisk tradisjon i Norge.

Det er fortsatt et stort antall mennesker i dette landet som har fått føle på kropp og sjel hva ideologier med utgangspunkt i fordommer og menneskeforakt kan føre til. Jeg ber særlig dere unge om å lytte til våre krigsinvalider før dere låner øre til bevegelser som ikke hører hjemme her til lands.

150

Norge har ikke råd til å miste sin fortid. Vi må kjenne vår historie så godt at vi er på vakt mot det som truer våre beste tradisjoner.

Godt nytt år, alle sammen.

155

Kilde

Lars Roar Langslet (red.): Kongen taler. Oslo 1996, s. 116-120.

Emner

Innenriks, Norsk historie, Nyttårstale, Utenrikspolitikk

160

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/var-felles-norske-referanseramme>

165

170

175

180